

ความชุกและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดวัณโรคระยะแฝง
ในเด็กที่สัมผัสผู้ป่วยวัณโรคปอด

โดย

นางสาวहरषा ศรีพงษ์พันธุ์กุล

วิทยานิพนธ์นี้ถือเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาและฝึกอบรม
ตามหลักสูตรเพื่อวุฒิบัตรแสดงความรู้ความชำนาญ ในการประกอบวิชาชีพเวชกรรม
สาขากุมารเวชศาสตร์ ของแพทยสภา

พุทธศักราช 2559

ลิขสิทธิ์ของสถาบันผู้ฝึกอบรม

ภาควิชากุมารเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

บทคัดย่อ

บทนำ: วัณโรคเป็นเป็นปัญหาทางด้านสาธารณสุขที่สำคัญของทุกประเทศเนื่องจากเป็นโรคที่มีความรุนแรงและมีอัตราความพิการหรือเสียชีวิตสูง ประมาณ 1 ใน 3 ของประชากรพบว่ามีภาวะวัณโรคระยะแฝงและร้อยละ 5-10 ของประชากรกลุ่มนี้จะมีการดำเนินโรคจนก่อให้เกิดอาการของวัณโรค ดังนั้นการวินิจฉัยโรคได้เร็วจะช่วยลดอัตราความพิการและเสียชีวิต

วัตถุประสงค์: เพื่อศึกษาหาความชุกและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดวัณโรคระยะแฝงในผู้ป่วยเด็กที่มีประวัติสัมผัสผู้ป่วยวัณโรคปอด

วิธีการศึกษา: เป็นการศึกษาแบบตัดขวางช่วงระหว่างเดือนเมษายน 2558 ถึงเดือนพฤษภาคม 2559 ในเด็กที่มีอายุน้อยกว่า 15 ปีที่มารับบริการตรวจคัดกรองหลังมีประวัติสัมผัสผู้ป่วยวัณโรคปอดที่แผนกผู้ป่วยนอกเด็ก โรงพยาบาลสงขลานครินทร์ โดยผู้เข้าร่วมศึกษาทุกรายจะได้รับการซักประวัติ ตรวจร่างกาย ทดสอบทูเบอร์คิวลินและถ่ายภาพรังสีทรวงอก การวินิจฉัยภาวะวัณโรคระยะแฝงคือ ผลการทดสอบทูเบอร์คิวลิน เป็นบวก (ขนาดมากกว่าหรือเท่ากับ 10 มิลลิเมตร) และไม่มีอาการหรืออาการแสดงของวัณโรค

ผลการศึกษา: ผู้ป่วยเด็กที่มารับการตรวจคัดกรองจำนวน 91 ราย วินิจฉัยเป็นวัณโรคจำนวน 5 ราย (ร้อยละ 5.5) เหลือผู้ป่วยที่นำมาวิเคราะห์ข้อมูล 86 ราย อายุเฉลี่ย±ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 6.3±3.9 ปี และ 48 ราย (ร้อยละ 55.8) เป็นเพศหญิง ร้อยละ 56 มีประวัติสัมผัสผู้ป่วยวัณโรคจากบุคคลในครอบครัว จากจำนวนผู้ป่วยวัณโรคปอด 58 รายพบว่า ร้อยละ 69 มีอาการไอเป็นอาการนำและร้อยละ 67.2 มีผลตรวจข้อมเสมหะพบเชื้อวัณโรค พบผู้ป่วยเด็กที่มีภาวะวัณโรคระยะแฝงจำนวน 16 ราย (16/86, ร้อยละ 18.6) และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดวัณโรคระยะแฝงคือ อายุของผู้ป่วยเด็กที่มากขึ้น (odds ratio [OR] 1.01, 95% CI 1-1.03, P=0.046), สัมผัสโรคจากบิดาหรือมารดา (OR 5.39, 95% CI 1.45-19.97, P=0.010), และจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่อาศัยในบ้านหลังเดียวกันที่มากขึ้น (OR 2.09, 95% CI 1.21-3.63, P=0.004).

สรุป: ผู้ป่วยเด็กที่มีประวัติสัมผัสผู้ป่วยวัณโรคปอดมีความเสี่ยงที่จะเกิดภาวะวัณโรคระยะแฝง การตรวจคัดกรองเพื่อวินิจฉัยภาวะดังกล่าวจึงมีประโยชน์ในการควบคุมโรค จากการศึกษาพบว่ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการเกิดภาวะวัณโรคระยะแฝงคือ อายุของเด็กที่เพิ่มขึ้น การสัมผัสโรคจากบิดาหรือมารดา และจำนวนสมาชิกในครอบครัว การให้ยาต้านวัณโรคในเด็กกลุ่มนี้มีประโยชน์เพื่อลดโอกาสการเกิดวัณโรคในอนาคต

คำสำคัญ: ภาวะวัณโรคระยะแฝง, Latent tuberculosis infection, การทดสอบทูเบอร์คิวลิน

ABSTRACT

Introduction: Tuberculosis remains an important determinant of morbidity and mortality worldwide. It also has a high incidence in Thailand. One-third of the population has latent tuberculosis infection (LTBI) which develops into an active disease in 5-10% of cases. Early detection and treatment may decrease the rate of morbidity and mortality.

Objective: To determine the prevalence and risk factors of LTBI among children in contact with pulmonary tuberculosis patients.

Materials and methods: A cross-sectional study was performed between April 2015 and May 2016 among children aged less than 15 years who attended the outpatient clinic at Songklanagarind Hospital and had contact with pulmonary tuberculosis patients. The investigation used an interview questionnaire, physical examination, tuberculin skin test (TST), and chest x-ray. LTBI was defined as positive TST (size 10 mm or more) in the absence of tuberculosis disease.

Results: Of the 91 exposed children, 5 (5.5%) were excluded from the analysis due to diagnosed as tuberculosis disease. Of the remaining 86 children, the mean age $\pm$ SD was 6.3 $\pm$ 3.9 years and 48 (55.8%) were female. Fifty-six percent were household contacts. Among the 58 index tuberculosis cases, 69% presented with cough and 67.2% had positive sputum AFB stains. Sixteen children (16/86, 18.6%) were diagnosed as LTBI. Factors independently associated with LTBI were older children (odds ratio [OR] 1.01, 95% CI 1-1.03, P=0.046), parents as index cases (OR 5.39, 95% CI 1.45-19.97, P=0.010), and more family members (OR 2.09, 95% CI 1.21-3.63, P=0.004).

Conclusions: Children in contact with tuberculosis patients are at risk of LTBI. Contact investigations are beneficial to identify these cases. Our study showed that the risks of LTBI increased with older age, exposure to parents with tuberculosis, and more family members. Chemoprophylaxis should be given promptly to LTBI children to reduce the risk of tuberculosis disease.

Keywords: latent tuberculosis infection, LTBI, tuberculin skin tes